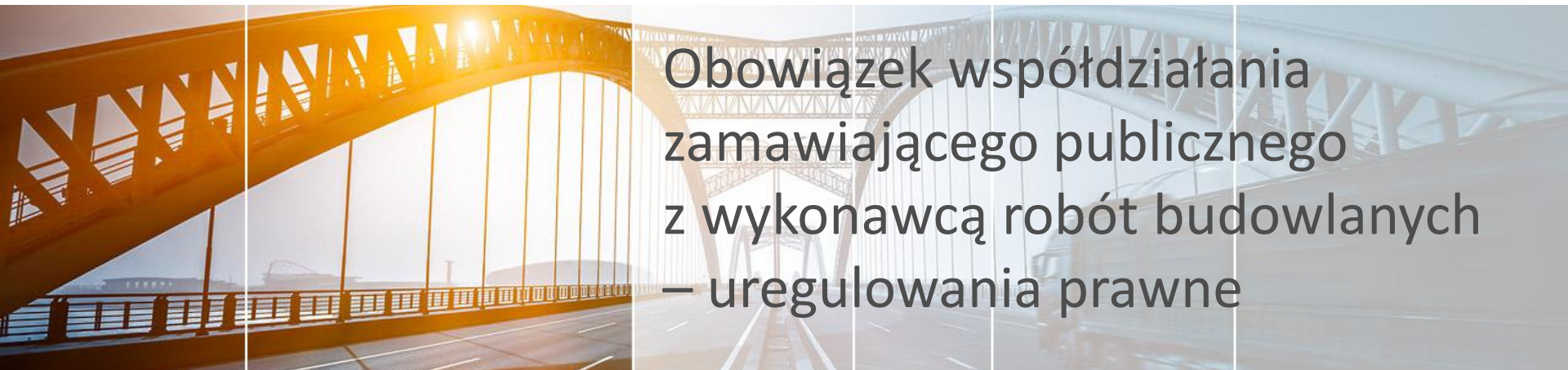

DZP

więcej niż prawo

Obowiązek współdziałania zamawiającego publicznego z wykonawcą robót budowlanych – uregulowania prawne

Zamówienia publiczne w inwestycjach budowlanych
prawa i obowiązki zamawiającego publicznego
i wykonawców robót budowlanych

r. pr. Jerzy Sawicki
Praktyka Infrastruktury i Energetyki

Warszawa, 30 -31 marca 2017 roku

Spis treści

- I. Współdziałanie publicznych zamawiających
– raporty NIK
- II. Regulacje prawne dotyczące
obowiązku współdziałania zamawiającego publicznego
- III. Skutki naruszenia obowiązku współdziałania
przez zamawiającego publicznego
- IV. Przykładowe postanowienia umowne
– Warunki Kontraktowe FIDIC

Współdziałanie publicznych zamawiających – raporty NIK

Raporty NIK | GDDKiA

Informacja o wynikach kontroli NIK: Bariery w procesie przygotowania i realizacji inwestycji drogowych z dnia 25 października 2016 r. (Nr ewid. 53/2015/P/14/034/KIN)

Przyczyny przedłużenia planowanego czasu na ukończenie inwestycji (CnU)

Źródło: Opracowanie NIK.

Raporty NIK | GDDKiA

I. **Nieterminowe przekazywanie placów budowy wykonawcom robót budowlano-montażowych.**

W 7 z 23 zbadanych przez NIK inwestycji (30%) inwestor nie przekazał wykonawcy placu budowy w terminie ustalonym w umowie lub przekazał teren, który nie był właściwie przygotowany do rozpoczęcia prac.

Przykłady:

- Oddział GDDKiA w Łodzi, w ramach budowy odcinka autostrady A1 Stryków-Tuszyn, przekazał wykonawcy teren budowy, na którym rosły drzewa i krzewy oraz występowały odrosty i karpiny po wycinkach. Na działkach, stanowiących przekazane place budowy, znajdowały się również pozostałości po rozbiórkach obiektów budowlanych. Stan ten spowodował konieczność podpisania przez inwestora z wykonawcą dodatkowej umowy, związanej z usunięciem ww. przeszkód, co związane było ze wzrostem wartości realizowanych prac i przesunięciem o 50 dni ustalonego pierwotnie terminu rozpoczęcia robót budowlanych;
- na dzień rozpoczęcia robót budowlanych na odcinku POWII (9 września 2009 r.) i na odcinku POW III (16 lipca 2010 r.) Oddział GDDKiA w Warszawie nie dysponował wszystkimi działkami niezbędnymi do realizacji tych inwestycji. Inżynier kontraktu POW II w raporcie otwarcia prac związanych z realizacją tej inwestycji stwierdził brak dostępu do 11 działek oraz braki w dokumentacji projektowej, co spowodowało zgłoszenie przez wykonawcę roszczenia o przedłużenie czasu na ukończenie zaplanowanych robót o minimum 3 miesiące;
- Oddział GDDKiA w Białymstoku przekazał wykonawcy z opóźnieniem część placu budowy drogi S8 na odcinku Jeżewo-Białystok. Nieruchomości o powierzchni 22 i 40 arów zostały przekazane (odpowiednio) 14 i 71 dni po terminie, w którym wykonawca miał uzyskać prawo dostępu do placu budowy. Opóźnienie to spowodowane było prowadzonymi pracami archeologicznymi na tym terenie.

[Źródło: Raport NIK, Nr ewid. 53/2015/P/14/034/KIN]

Raporty NIK | GDDKiA

II. Niezapewnianie weryfikacji dokumentacji projektowej przez inżyniera kontraktu, przed rozpoczęciem robót budowlanych.

w 16 przypadkach (89%), inżynier kontraktu dokonał weryfikacji dokumentacji projektowej po upływie od 28 do 229 dni od rozpoczęcia robót budowlanych;

w 14 przypadkach (83%), umowę z konsultantem zawarto po podpisaniu umowy z wykonawcą;

w 6 przypadkach (38%), w których inżynier kontraktu zweryfikował dokumentację projektową po rozpoczęciu robót budowlanych, nastąpiło przedłużenie czasu na ukończenie inwestycji z uwagi na stwierdzone w dokumentacji błędy projektowe;

Przykłady:

- GDDKiA podpisała umowę z konsultantem po: 103 dniach - od rozpoczęcia budowy odcinka Leszno-Węzeł Korzeńsko; 121 dniach - od rozpoczęcia przebudowy drogi na odcinku Rawa Mazowiecka - granica woj. mazowieckiego; 149 dniach - od rozpoczęcia budowy drogi ekspresowej S8 (węzeł Walichnowy) i 229 dniach od rozpoczęcia budowy drogi ekspresowej S2 w Warszawie na odcinku węzeł Lotnisko-węzeł Puławska.
- Liczba zgłoszonych przez inżynierów kontraktu uwag do dokumentacji projektowych, dla ww. 16 zadań drogowych, wynosiła od 24 do 834.

[Źródło: Raport NIK, Nr ewid. 53/2015/P/14/034/KIN]

Raporty NIK | GDDKiA

III. Brak uzyskania stosownych uzgodnień z dysponentami infrastruktury technicznej położonej w pasie dróg krajowych, na etapie planowania i projektowania inwestycji.

W 5 z 23 zbadanych przez NIK inwestycji (22%), Oddziały GDDKiA wskazywały na trudności związane z uzgodnieniem projektów planowanych inwestycji drogowych z dysponentami sieci położonych na terenie realizowanych prac budowlano-montażowych m.in. z PKP, spółkami energetycznymi, wodociągami i dostawcami gazu. Występowały przypadki braku uzyskania takich uzgodnień przez inwestora lub niezawierania niezbędnych umów w tym zakresie, a także nieprzekazywania wykonawcy wyników tych uzgodnień, do czego inwestor był zobowiązany.

Przykłady:

- Oddział GDDKiA w Warszawie przedłużył czas na ukończenie inwestycji POW II o 356 dni, na skutek złożonych przez wykonawcę roszczeń m.in. z tytułu braku umów z gestorami sieci i uzgodnień projektów ich przebudowy niezbędnych do realizacji inwestycji;
- realizacja inwestycji POW III przebiegała niezgodnie z przyjętym przez GDDKiA w Warszawie „Harmonogramem robót”, co spowodowane było m.in. brakiem uzyskania uzgodnień przez inwestora prac ze STOEN - dysponentem sieci energetycznej położonej w pasie drogowym oraz kolizją robót ze stacją paliw należącą do PKN ORLEN.

[Źródło: Raport NIK, Nr ewid. 53/2015/P/14/034/KIN]

Raporty NIK | PKP PLK

Informacja o wynikach kontroli NIK: Realizacja Wieloletniego Programu Inwestycji Kolejowych z dnia 16 grudnia 2016 r. (Nr ewid. 159/2016/P/15/032/KIN)

Przykłady naruszeń obowiązku współdziałania:

- opóźnienie w przekazaniu terenu budowy
(np. 16-miesięczne opóźnienie dot. obszaru LCS Działdowo skutkujące naliczeniem PKP PLK kary umownej na rzecz Wykonawcy w wys. ponad 95 tys. zł)
- wady w specyfikacji technicznej i projektowej (np. 568 dni opóźnienia dla zadania w obszarze LCS Łława i 388 dni opóźnienia w obszarze LCS Malbork skutkujące naliczeniem PKP PLK kar umownych na rzecz wykonawców w wys. 34 i 50 tys. zł)
- brak udziału Konsultanta w weryfikacji dokumentacji przetargowej
(we wszystkich 26 kontrolowanych zadaniach inwestycyjnych)
- brak udziału Konsultanta w weryfikacji dokumentacji projektowej
(w 13 z 26 kontrolowanych zadaniach inwestycyjnych)
- wybór Konsultanta po wyborze Wykonawcy
(w 7 z 26 kontrolowanych zadaniach inwestycyjnych)

Regulacje prawne dotyczące obowiązku współdziałania zamawiającego publicznego

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 354 KC

■ Art. 354 KC

§ 1. Dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom.

§ 2. **W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel.**

- *Według art. 354 § 2 k.c. powinnością wierzyciela jest współdziałanie przy wykonywaniu zobowiązania, **zgodnie z treścią normy prawnej zawartej w art. 354 § 1 k.c.***

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2015 r., IV CSK 764/14]

- ***Obowiązek współdziałania przy wykonywaniu zobowiązania obciąża zarówno dłużnika, jak i wierzyciela, każdy z nich zatem powinien baczyć na uzasadniony interes kontrahenta i nie czynić nic takiego, co by wykonanie zobowiązania komplikowało, hamowało lub udaremniało. Ten negatywny obowiązek spoczywa na wierzycielu zawsze, pozytywnego natomiast działania należy wymagać od wierzyciela jedynie wtedy, gdy wynika to z właściwości świadczenia lub umowy. Do oceny powinności wierzycielskiej odpowiednie są te same wskazówki jak dla dłużnika, zamieszczone w art. 354 § 1 KC.***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 czerwca 2016 r., I ACa 346/16]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 354 KC

Jeśli dłużnik nie wypełnia świadczenia zgodnie z jego celem społeczno-gospodarczym i zasadami współżycia społecznego, obowiązek współdziałania po stronie wierzyciela nie powstaje

- *W art. 354 § 1 i § 2 k.c. mowa jest o dwóch odrębnych jurydycznie zagadnieniach prawnych: kryteriach właściwego wykonania zobowiązania (§ 1) i wymaganiu odpowiedniego współdziałania wierzyciela z dłużnikiem w razie wykonywania zobowiązania (§ 2). Rzecz jasna, brak odpowiedniego współdziałania wierzyciela (w zależności od typu zobowiązania i przewidzianego w nim świadczenia dłużnika) może prowadzić do negatywnych skutków prawnych obciążających wierzyciela (np. art. 486 § 2 k.c.). **Kwestia współdziałania wierzyciela jednak w ogóle nie powstaje, gdy dłużnik wykonuje zobowiązanie niezgodnie z jego treścią (art. 354 § 1 k.c.)***

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2016 r., II CSK 62/16]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania | art. 647 KC

Współdziałanie inwestora z wykonawcą jako element umowy o roboty budowlane

- **Art. 647 KC**

Przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

- *Elementem konstytutywnym umowy o roboty budowlane jest szczególna postać współdziałania inwestora z wykonawcą w zakresie przygotowania i wykonania przedmiotu świadczenia, przejawiająca się w dostarczeniu projektu i przekazaniu terenu budowy, a także w zakresie obowiązku ustalenia wynagrodzenia w samej umowie.*

[Wyrok Sądu Najwyższego z 13 lipca 2005 r., sygn. akt I CK 77/05]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 354 i 647 KC

Zapłata wynagrodzenia a obowiązek współdziałania

- ***Współdziałanie, o jakim mowa w art. 354 § 2 k.c. obejmuje inne sytuacje niż zapewnienie wypłaty wynagrodzenia. W szczególności przy wykonywaniu umowy o roboty budowlane obowiązki zamawiającego (inwestora) wynikające z przepisów normujących tę umowę obejmują m.in. obowiązki związane z przygotowaniem robót budowlanych, z ich wykonaniem oraz z zapłatą wynagrodzenia. W szczególności przepis art. 647 k.c. wskazując na obowiązki inwestora, odsyła wprost do przepisów prawa budowlanego, określających czynności związane z przygotowaniem robót - w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu - a w końcu do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia. Niewątpliwym przy tym jest, że zapłaty wynagrodzenia nie można utożsamiać z obowiązkiem współdziałania przy wykonywaniu umowy, skoro zapłata powinna nastąpić dopiero po odbiorze obiektu budowlanego.***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 września 2013 r., I ACa 549/13]

- ***Bezzasadna odmowa odbioru robót i zapłaty wykonawcy wynagrodzenia stanowi zwłokę inwestora (art. 486 § 1 k.c.), takie zachowanie wierzyciela stanowi też naruszenie art. 354 § 2 k.c.***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 marca 2015 r., I ACa 858/14]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania | DCFR

Draft Common Frame of Reference 2009
[Projekt Wspólnej Ramy Odniesienia]

Chapter 3: Construction

IV. C. – 3:101: Scope

- (1) This Chapter applies to contracts under which one party, the constructor, undertakes to construct a building or other immovable structure, or to materially alter an existing building or other immovable structure, following a design provided by the client.
- (2) It applies with appropriate adaptations to contracts under which the constructor undertakes:
 - (a) to construct a movable or incorporeal thing, following a design provided by the client; or
 - (b) to construct a building or other immovable structure, to materially alter an existing building or other immovable structure, or to construct a movable or incorporeal thing, following a design provided by the constructor.

IV. C. – 3:102: Obligation of client to co-operate

The obligation of co-operation requires in particular the client to:

- (a) provide access to the site where the construction has to take place in so far as this may reasonably be considered necessary to enable the constructor to perform the obligations under the contract; and
- (b) provide the components, materials and tools, in so far as they must be provided by the client, at such time as may reasonably be considered necessary to enable the constructor to perform the obligations under the contract.

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 354 KC

Udzielenie gwarancji zapłaty a obowiązek współdziałania

- *Obowiązek współdziałania wykonawcy z zamawiającym w zakresie ustanowienia żądanej przez wykonawcę gwarancji zapłaty **nie może być rozpatrywany** w ramach art. 354 § 2 k.c.*

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2006 r., II CSK 254/06]

- *Oceny czy udzielona gwarancja była gwarancją „żądaną” w rozumieniu art. 649⁴§ 1 KC czy też dawała podstawy do odstąpienia od umowy z winy inwestora dokonać należy w oparciu o wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności jakiej gwarancji wykonawca się domagał, jak przebiegała dotychczasowa współpraca, **mając przede wszystkim na uwadze treść art. 354 KC, zgodnie z którym na stronach zobowiązania ciąży obowiązek współdziałania w wykonaniu zobowiązania** w sposób zgodny z treścią zobowiązania, a także w sposób odpowiadający celowi społeczno-gospodarczemu zobowiązania oraz zasadom współżycia społecznego.*

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26.03.2014 r., I ACa 24/14]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 651 KC

Obowiązek informacyjny a obowiązek współdziałania

- *W przypadku realizacji umowy o roboty budowlane istnieje obowiązek informowania inwestora o wszelkich trudnościach związanych z realizacją inwestycji, co stanowi wyraz obowiązku informacyjnego wykonawcy określonego w art. 651 k.c. **Obowiązek ten stanowi konkretyzację obowiązku ścisłego współdziałania stron umowy (art. 354 k.c.).***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 kwietnia 2015 r., I Aca 990/14]

- **Art. 651 KC**

*Jeżeli dostarczona przez inwestora **dokumentacja, teren budowy, maszyny lub urządzenia** nie nadają się do prawidłowego wykonania robót albo jeżeli znajdą inne okoliczności, które mogą przeszkodzić prawidłowemu wykonaniu robót, **wykonawca powinien niezwłocznie zawiadomić o tym inwestora.***

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 651 KC

- **Dokumentacja budowy** = art. 3 pkt. 13 ustawy - Prawo budowlane, np.

- pozwolenie na budowę wraz z załączonym projektem budowlanym,
- dziennik budowy
- protokoły odbiorów częściowych i końcowych
- rysunki i opisy służące realizacji obiektu
- operaty geodezyjne książkę obmiarów
- dziennik montażu

ale także:

- opinie
- uzgodnienia
- oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane
- decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
- dokumenty związane z nadzorem autorskim i inwestorskim

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 651 KC

ALE: Wykonawca nie ma obowiązku szczegółowego sprawdzania projektu budowlanego

- *Z art. 651 k.c. nie wynika, aby wykonawca w każdym przypadku miał obowiązek szczegółowego sprawdzenia dostarczonej mu przez inwestora dokumentacji w celu wykrycia jej ewentualnych wad, zważywszy, że wykonawca **nie musi dysponować specjalistyczną wiedzą z zakresu projektowania**. Obowiązek wykonawcy określony w art. 651 k.c. należy rozumieć w ten sposób, iż musi on niezwłocznie zawiadomić inwestora o niemożliwości realizacji inwestycji na podstawie otrzymanego projektu lub o tym, że realizacja robót zgodnie z dostarczonym projektem spowoduje powstanie obiektu wadliwego. W tym ostatnim wypadku chodzi jednak o takie sytuacje, w których stwierdzenie nieprawidłowości dostarczonej dokumentacji nie wymaga specjalistycznej wiedzy z zakresu projektowania. **Wykonawca nie ma obowiązku badać szczegółowo projektu, zatem art. 651 k.c. ma zastosowanie jedynie w razie pozytywnej wiedzy wykonawcy o wadzie. Jednakże uzyskanie tej wiedzy w trakcie realizacji prac powoduje natychmiastową aktualizację obowiązku notyfikacji przewidzianego w tym przepisie.***

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 25 listopada 2016 r., V CSK 18/16]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 651 KC

ALE: Wykonawca nie ma obowiązku szczegółowego sprawdzania projektu budowlanego

- *Sąd Apelacyjny przyłącza się do utrwalonego już poglądu orzecznictwa i doktryny wyrażonego na kanwie przepisu art. 651 k.c., zgodnie z którym wykonawca nie ma obowiązku szczegółowego sprawdzania dostarczonej mu przez inwestora dokumentacji w celu wykrycia jej wad. [...] Jak już wskazano wyżej przy okazji oceny opinii biegłej, w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, po stronie powodowej nie było podstaw do kwestionowania przedłożonej przez pozwaną spółkę dokumentacji geotechnicznej, sporządzonej przez specjalistę wysokiej klasy, która była podstawą wykonania projektu budowlanego niezbędnego do wydania pozwolenia na budowę. Nie zostało przy tym wykazane, aby strona powodowa lub podwykonawca sporządzający projekt zabezpieczenia wykopu dysponował specjalistyczną wiedzą z zakresu geologii.*

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 kwietnia 2016 r., I Aca 1502/15]

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 38 PZP

Art. 38 PZP w związku z art. 354 § 2 KC jako podstawa obowiązku wykonawcy zwrócenia się do zamawiającego o wyjaśnienie treści SIWZ

- *W danych okolicznościach składanego i przyjmowanego zamówienia publicznego oraz wątpliwości występujących po stronie wykonawcy, art. 38 p.z.p. stanowi w związku z art. 354 § 2 k.c. **nie tylko uprawnienie, ale także obowiązek wykonawcy zwrócenia się do zamawiającego o wyjaśnienie treści SIWZ**; zaniechanie tej powinności może być podstawą zarzucenia wykonawcy niedochowania należytej staranności wymaganej od przedsiębiorcy przez art. 355 § 2 k.c.*

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. IV CSK 626/13]

- **Art. 38 PZP**

Wykonawca może zwrócić się do zamawiającego o wyjaśnienie treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia. Zamawiający jest obowiązany udzielić wyjaśnień niezwłocznie [...].

- **Art. 355 KC**

§ 1. Dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność).

§ 2. Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.

Regulacje prawne obowiązku współdziałania zam. publ. | art. 38 PZP

Brak wykładni rozszerzającej art. 38 PZP w zw. z art. 354 KC

- *W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że nie zwrócenie się przez wykonawcę do zamawiającego - w razie uzasadnionych wątpliwości - o wyjaśnienie treści SIWZ na podstawie art. 38 p.z.p. w zw. z art. 354 § 2 k.c. może uzasadniać zarzut niedochowania należytej staranności zawodowej [...]. **Niemniej brak podstaw do wdrażania tej procedury, jeżeli wątpliwości nie zachodzą.***
- *Udostępnienie SIWZ jest czynnością prawną, **powodującą powstanie zobowiązania po stronie zamawiającego, który jest związany swoim oświadczeniem woli.** Nie znajduje uzasadnienia stwierdzenie, z odwołaniem się do swobody zawarcia umowy przez wykonawcę, że powinien on przed zawarciem umowy ocenić zakres ryzyka gospodarczego, a następnie ponosić wszelkie konsekwencje niewykonania świadczenia w oznaczonym terminie mimo obiektywnych, niezależnych od niego przeszkód o charakterze następczym. **Za niedopuszczalne w szczególności należy uznać przerzucenie na wykonawcę odpowiedzialności za błędy, zaniechania i opóźnienia podjęcia decyzji bądź dostarczenia dokumentacji wynikające z przyczyn leżących po stronie zamawiającego. Na ogół również okoliczności, jakie wystąpiły po zawarciu umowy, zatem nie były znane, nie są objęte ryzykiem wykonawcy.** Nie ulega wątpliwości, że także w toku wykonywania umowy zawartej w oparciu przepisy p.z.p. na zamawiającym, jako wierzycielu, spoczywa obowiązek współdziałania w wykonaniu zobowiązania (art. 354 § 2 k.p.c.).*

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CSK 647/15]

Skutki naruszenia
obowiązku współdziałania
przez zamawiającego
publicznego

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania przez zam. publ.

Zwłoka Zamawiającego

Art. 486 KC

§ 1. W razie zwłoki wierzyciela dłużnik może żądać naprawienia wynikłej stąd szkody; może również złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego.

§ 2. Wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu bądź uchyla się od przyjęcia zaofiarowanego świadczenia, bądź odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, bądź oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie.

*Nadto - skoro umowa przewidywała, iż to wykonawca wystąpi o pozwolenie na użytkowanie, to pełnomocnictwo do podjęcia takich czynności w imieniu inwestora powinno być udzielone już na etapie zawarcia umowy, a inwestor powinien go udzielić w ramach współdziałania przy realizacji obowiązków umownych bez oczekiwania na prośby wykonawcy w tej kwestii (art. 354 § 2 KC). **Inwestor powinien w tym zakresie współpracować z wykonawcą, a odmowa współpracy stanowi zwłokę wierzyciela (art. 486 § 2 KC).***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2016 r., VI ACa 315/15]

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania przez zam. publ.

Obowiązek zapłaty odszkodowania

Art. 471 KC

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

*W doktrynie przyjmuje się, że przepis art. 354 k.c. określa sposób wykonania zobowiązania. Wskazuje reguły zachowania, które powinien respektować dłużnik i współdziałający z nim wierzyciel. Są to zarazem kryteria, według których dokonywana jest ocena należytego wykonania zobowiązania. **Naruszenie tych reguł może wywołać w konsekwencji ich odpowiedzialność za powstałą szkodę (art. 471 k.c.).***

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 maja 2015 r., VI ACa 1321/14]

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania | Art. 491 KC

Odstąpienie od umowy o roboty budowlane

Art. 491 § 1 KC

Jeżeli jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania z zagrożeniem, iż w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Może również bądź bez wyznaczenia terminu dodatkowego, bądź też po jego bezskutecznym upływie żądać wykonania zobowiązania i naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki.

[Można by przyjąć, że] ogólna norma art. 491 k.c. odnosząca się do zwłoki w spełnieniu świadczenia (obejmująca więc kwestię braku współdziałania) nie powinna dotyczyć przypadku, gdy brak takiego współdziałania leży po stronie wierzyciela. Należy jednak zaznaczyć, że ustawodawca w art. 491 k.c. nie ograniczył uprawnienie do odstąpienia od umowy do jednej tylko strony umowy wyraźnie stanowiąc, że przysługuje ono każdej ze stron stosunku obligacyjnego.

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 czerwca 2013r.; sygn. akt I ACa 262/13]

W konsekwencji powyższej analizy okoliczności faktycznych stwierdzić należy, iż zaistniały podstawy do zastosowania przez wykonawcę uprawnienia określonego w art. 491 § 1 k.c. Inwestor nie zapewnił finansowania inwestycji, nie wyznaczył w terminie umownym limitu finansowego, odmówił przesunięcia terminu wykonania umowy.

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 lipca 2013 r.; sygn. akt I ACa 516/12]

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania | Art. 640 KC

Odstąpienie od umowy o dzieło

Art. 640 KC

Jeżeli do wykonania dzieła potrzebne jest współdziałanie zamawiającego, a tego współdziałania brak, przyjmujący zamówienie może wyznaczyć zamawiającemu odpowiedni termin z zagrożeniem, iż po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu będzie uprawniony do odstąpienia od umowy.

Art. 656 KC

§ 1. Do skutków opóźnienia się przez wykonawcę z rozpoczęciem robót lub wykończeniem obiektu albo wykonywania przez wykonawcę robót w sposób wadliwy lub sprzeczny z umową, do rękojmi za wady wykonanego obiektu, jak również do uprawnienia inwestora do odstąpienia od umowy przed ukończeniem obiektu stosuje się odpowiednio przepisy o umowie o dzieło.

§ 2.(*uchylony*)

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania | art. 640 KC

Zastosowanie art. 640 KC do umowy o roboty budowlane

Postawiony w apelacji zarzut wadliwego zastosowania przepisu art. 640 KC, z naruszeniem przewidzianego w art. 656 § 1 KC zakresu przedmiotowego odpowiedniego stosowania przepisów umowy o dzieło do stosunku prawnego, którego źródłem jest umowa o roboty budowlane, był uzasadniony. Trafnie bowiem zarzuca skarżący, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że ten ostatni przepis szczególny ogranicza tylko do art. 635 KC, art. 636 § 1 i 2 KC, art. 638 KC i art. 644 KC odpowiednie stosowanie do umów o roboty budowlane przepisów regulujących umowę o dzieło (...), za dalszym rozszerzaniem ograniczeń zawartych w art. 656 § 1 KC nie przemawia argument o luce w prawie.

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 10 lipca 2013 r., sygn. akt I ACa 472/13,

Na jego podstawie <<art. 656 KC>> dopuszczalne jest zatem odpowiednie stosowanie tylko następujących przepisów, regulujących umowę o dzieło, do umowy o roboty budowlane: art. 635 KC, art. 636 § 1 i § 2 KC, art. 638 KC i art. 644 KC. Ten taksatywnie przedmiotowo określony zakres dopuszczalnego odpowiedniego stosowania wymienionych przepisów o umowie o dzieło oznacza, że nie może być mowy o luce w prawie, **bowiem taka właśnie była wola ustawodawcy, której nie można naruszać ani korygować drogą rozszerzającej wykładni, ze szkodą dla spójności całego systemu prawnego.** Przepis art. 656 § 1 KC jest bowiem przepisem szczególnym i dlatego nie może być rozszerzające interpretowany.

[Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., sygn. akt II CK 315/03]

Skutki naruszenia obowiązku współdziałania | art. 640 KC

Zastosowanie art. 640 KC do umowy o roboty budowlane

*Zważywszy, że świadczenie spełniane przez wykonawcę na podstawie umowy o roboty budowlane (art. 647) co do zasady wymaga współdziałania inwestora, podobnie jak ma to miejsce w ramach umowy o dzieło, **art. 640 ma odpowiednie zastosowanie do stosunku obligacyjnego wynikającego z pierwszej z wymienionych umów**. Gramatyczna wykładnia zakresu odesłania zawartego w art. 656 § 1 nie powinna być w odniesieniu do tej kwestii rozstrzygająca.*

[Drapała P., Art. 640. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania, 2013]

W prawie budowlanym po stronie inwestora istnieje szereg obowiązków i inwestycje budowlane praktycznie nie mogą być realizowane bez rzeczywistego współdziałania stron we wszystkich fazach procesu budowlanego. Brak takiego współdziałania nierzadko stanowi przeszkodę w realizacji robót skutkującą wystąpieniem opóźnień, gdy regulacja art. 640 k.c. daje wykonawcy (przyjmującemu zamówienie) określone w nim usprawienie zapewniające równowagę stron procesu inwestycyjnego w sytuacji gdy art. 635 k.c. daje uprawnienie do odstąpienia w przypadku wystąpienia opóźnienia zamawiającemu (inwestorowi). Jak zaś wskazuje się w orzecznictwie w sytuacji, gdy założeniem przy budowaniu kodeksu cywilnego co do umowy o roboty budowlane było regulowanie szeregu kwestii przez przepisy szczególne, pozakodeksowe, po utracie ich mocy, **wypełnienie powstałej luki w drodze zastosowania przez analogie przepisów o umowie o dzieło jawi się jako rozwiązanie oczywiste.**

[Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 września 2012 roku, sygn. akt V ACa 286/12]

Przykładowe postanowienia umowne – Warunki Kontraktowe FIDIC

Przykładowe postanowienia umowne

Klauzula 2.3. Warunków Kontraktu FIDIC („Żółta Książka”)

Zamawiający będzie odpowiedzialny za zapewnienie, że Personel Zamawiającego i inni wykonawcy Zamawiającego na Placu Budowy:

- a) współpracują przy wysiłkach ze strony Wykonawcy według Subklauzuli 4.6 [Współdziałanie], oraz
- b) podejmują działania podobne do tych, których podjęcia wymaga się od Wykonawcy według podpunktów (a), (b) i (c) Subklauzuli 4.8 [Procedury bezpieczeństwa] oraz według Subklauzuli 4.18 [Ochrona środowiska].

Przykładowe postanowienia umowne

Klauzula 16. 2. lit. (d) Warunków Kontraktu FIDIC („Żółta Książka”)

Oryginalna treść WK FIDIC:

„Wykonawca będzie uprawniony do odstąpienia od Kontraktu, jeżeli: [...]

(d) Zamawiający w istocie nie wykonuje swoich zobowiązań według Kontraktu”

Przykładowa umowa PKP PLK:

„W terminie nie późniejszym niż 360 dni od dnia upływu określonego w Umowie Pierwotnego Czasu na Ukończenie, Wykonawca ma prawo odstąpienia od Kontraktu, przez danie Zamawiającemu powiadomienia o odstąpieniu z 14-dniowym wyprzedzeniem:

(d) *[skreślony]*”

Przykładowa umowa GDDKiA (według nowych standardów budownictwa drogowego):

„Wykonawca będzie uprawniony do odstąpienia w terminie 14 dni od daty wystąpienia okoliczności uzasadniających odstąpienie i wskazanych poniżej: [...]

(d) Zamawiający w rażący sposób nie wykonuje swoich zobowiązań według Kontraktu”

Kontakt

Jerzy Sawicki
Senior Associate

T: +48 22 557 76 81

M: +48 660 440 370

E: Jerzy.Sawicki@dzp.pl

Dziękuję za uwagę!

Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

Warszawa

Rondo ONZ 1 | 00-124 Warszawa
T: +48 22 557 76 00 | F: +48 22 557 76 01

Poznań

ul. Paderewskiego 8 | 61-770 Poznań
T: +48 61 642 49 00 | F: +48 61 642 49 50

Wrocław

ul. Gwiaździsta 66 | 53-413 Wrocław
T: +48 71 712 47 00 | F: +48 71 712 47 50

www.dzp.pl

www.linkedin.com/company/dzp